

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА (м. Кропивницький)
КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ В СЛУПЬСКУ (м. Слупськ, Польща)**

*серце віддаю
дітям*
**Василь 105
Сухомлинський**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ,
присвяченої 105-й річниці
від дня народження В. О. Сухомлинського**

**«ТВОРЧА СПАДЩИНА
В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
У КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО ЧАСУ»**

27 вересня 2023 року

м. Кропивницький – 2023 рік

[3, с. 261]; по-друге, творчість – це складний процес, який активізує розумову діяльність дитини, це ні з чим не зрівняний духовний стан: у дитини радісно б'ється серце, вона відчуває приплив енергії, переживає гордість творця. Враховуючи дитячу допитливість та інтерес, видатний педагог уважав за необхідне не лише формування умінь і навичок творчої діяльності, але й виховувати потребу в ній.

Удосконалення усієї системи навчання і розумового виховання в Павлиській школі Василь Олександрович вбачав у тому, щоб діти не повторювали чужих думок, а творили власні; щоб у них було постійне прагнення до пізнання; щоб розвивати інтерес до словесної творчості. Він стверджував, що у школі повинна панувати яскрава думка, живе слово і творчість дитини. Саме на цих трьох китах повинен стояти весь зміст, увесь характер духовного життя, розумового розвитку школярів.

Отже, уся робота школи має бути спрямована на виявлення, розвиток і вдосконалення творчих можливостей вихованців, саме це стане підґрунтям для прояву творчих талантів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сухомлинський В. О. Вчити вчитися. Вибр. твори: У 5-ти т. Т.5. К., 1976. С. 426–436.
2. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу. Вибр. твори: У 5-ти т. Т.1. К., 1976. С. 403–637.
3. Сухомлинський В. О. Павлиська середня школа. Вибр. твори: У 5-ти т. Т.4. К., 1976. С. 7–390.
4. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Вибр. твори: У 5-ти т. Т. 3. К., 1977. С. 9–279.

Ревенко І. В.,

к.п.н., доцент,
докторант кафедри освітології
та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

РОЛЬ ЕМПАТІЙНО-РЕФЛЕКСИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

В умовах упровадження Концепції Нової української школи важливого значення набуває педагогіка партнерства як основа побудови демократичної співпраці учасників освітнього процесу, основаної на довірі, повазі, доброзичливому ставленні та взаємній підтримці. Реалізація принципів педагогіки партнерства створює комфортну морально-психологічну атмосферу в шкільному колективі, сприяє оптимізації навчання та

забезпеченню навчальної автономії кожного учня, що зумовлює підвищення його відповідальності за власні результати навчання, мотивує до особистісного саморозвитку, дає можливість найповнішого розкриття власного інтелектуального й творчого потенціалу.

Ідеї педагогіки партнерства активно впроваджував видатний вітчизняний педагог В. Сухомлинський, який надавав виняткового значення емпатії й наголошував, що гарний вчитель – це людина, яка любить дітей, знаходить радість у спілкуванні з ними, бере близько до серця дитячі радощі й прикраси, знає душу дитини [3, с. 40].

В. Сухомлинський виокремлює особистісні якості вчителя, які, на нашу думку, якнайкраще характеризують його емпатійно-рефлексивну культуру, а саме: гармонія серця і розуму, чуйність, сердечна турбота про людину, розуміння світу дитинства, вміння «пізнавати серцем», «проникати в душу дитини», «володіти собою, тримати себе в руках», «стримувати збудження й роздратування», «володіти ситуаціями» [1].

Якісні трансформації в сучасній освіті, завдання Нової української школи й орієнтація на ідеї педагогіки партнерства детермінують висування нових вимог до особистості вчителя. Нова школа потребує вчителя здатного до чуйності, співпереживання, до вияву толерантності й гуманізму, до осмислення внутрішнього світу дитини та психологічних процесів у взаєминах суб'єктів освітнього простору. Зазначені професійні якості інтегруються в емпатійно-рефлексивній культурі вчителя, яка відіграє важливу роль в реалізації принципів педагогіки партнерства.

Поняття «емпатійно-рефлексивна культура» визначаємо як інтегративну професійну якість особистості педагога, яка виявляється у здібності емоційно-почуттєво відгукуватися на переживання учня, розпізнавати його думки і почуття, піддавати рефлексії події і поведінку, осмислювати їх, відповідно до цього будувати свої відносини з учнями, передбачаючи їхню точку зору і зважаючи на їхні потреби, інтереси, внутрішню позицію.

Структуру емпатійно-рефлексивної культури вчителя складають: ціннісно-мотиваційний компонент (ціннісне ставлення до педагогічної діяльності, прагнення до спілкування на засадах емпатії та рефлексії, гуманності, чуйності, співчуття, співпереживання, альтруїзму, толерантності); перцептивно-емоційний компонент (здатність емоційно відгукуватися на переживання учня на основі міжособистісної перцепції, здатність оцінити і спрогнозувати адекватні способи поведінки відповідно до емоційного стану учня); когнітивний компонент (знання суті й механізмів емпатії та рефлексії, розуміння причин, які викликали той чи інший емоційний стан, наявність асоціативного та рефлексивного мислення); поведінковий компонент (дії суб'єкта емпатії, спрямовані на корекцію емоційного стану учня та зміну ситуації, в якій той перебуває); особистісно-

рефлексивний компонент (здатність до рефлексії емпатійних переживань, власних емпатійних якостей, впливу різних ситуацій та умов, як позитивних, так і негативних, на емоційний стан учнів, здатність піддавати рефлексії дії та поведінку учня, осмислювати їх і вже на цій підставі будувати подальші міжособистісні взаємини) [4].

Сучасна освіта орієнтує на два виміри результатів навчання: об'єктивні результати – предметні знання, уміння, навички, предметні компетентності та досвід виконання способів діяльності; суб'єктивні результати – досвід виконання творчої діяльності, загальнонавчальні вміння, ключові компетентності й особистісні якості [2]. Тож учитель Нової української школи покликаний не лише допомагати учням отримувати знання, а й розвивати життєві вміння, зокрема критично мислити, вирішувати проблеми, працювати в команді, спілкуватися та взаємодіяти, що, за нашим переконанням, вимагає від учителя володіння прийомами педагогічної емпатії та рефлексії.

Отже, емпатійно-рефлексивна культура вчителя, як основа розуміння світу іншої людини, гуманістичних орієнтирів та способів їх досягнення під час спільної діяльності, побудови доброзичливих, гармонійних взаємин, відіграє важливу роль в реалізації принципів педагогіки партнерства в сучасному освітньому просторі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білецька І. О., Коберник О. М. Педагогіка партнерства та її реалізація в творчій спадщині В. Сухомлинського. Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки. 2018. Вип. 171. С. 34-39.
2. Сергій Шкарлет: учитель нової української школи – це людина, на якій тримається реформа. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/sergij-shkarlet-uchitel-povoyi-ukrayinskoyi-shkoli-ce-lyudina-na-yakij-trimayetsya-reforma>
3. Сухомлинський В. О. Сто порад учителям. Київ: Радянська школа, 1988. 310 с.
4. Ревенко І.В. Емпатійно-рефлексивна культура як професійна якість учителя мистецької освітньої галузі. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 16 – 18 березня 2023 р.) / Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. С. 932-935.

Кузнецова Т. Г., Климова С. В. ПРИНЦИП ПАРТНЕРСТВА В РОБОТІ З ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ (ЗА В. СУХОМЛИНСЬКИМ).....	126
Лавренко С. О. ВЗАЄМОДІЯ ШКОЛИ ТА СІМ'Ї У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	129
Мартін А. М., Тарапака Н. В. РОЛЬ БАТЬКІВ У ФОРМУВАННІ РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	132
Нікітіна О. О. ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК СТРАТЕГІЯ КОМФОРТНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	135
Окольніча Т. В., Босий О. М. РЕАЛІЗАЦІЯ ТВОРЧОГО ПІДХОДУ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ (на основі аналізу спадщини В. О. Сухомлинського) .	139
Ревенко І. В. РОЛЬ ЕМПАТІЙНО-РЕФЛЕКСИВНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА	141
Руденко Т. В. ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ СТУДЕНТІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО ...	144
Руденко Ю. Ю. СОЦІАЛЬНА РОБОТА У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	147
Стратан-Артишкова Т. Б. ПРИНЦИП ГУМАНІЗМУ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ТВОРЧОСТІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	149
Ткаченко О. М. МАЙСТЕРНІСТЬ ТВОРЧОГО САМОПОЧУТТЯ ПЕДАГОГА У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНИХ ПОГЛЯДІВ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	152

Секція 4

Використання ідей В. О. Сухомлинського вчителями інклюзивних класів у контексті Нової української школи

Авілова Є. В., Петрушов А. В. ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ НАВЧАННЯ В УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	156
Завітренко Д. Ж. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПОГЛЯДІВ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО	160
Зусьва О. П. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО.....	163
Нагорна О. В. ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	166